

ข้อมูลพื้นฐาน

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

จากเชียงใหม่ด้วยเส้นทางสายหางดง-สะเมิง มีชาวพื้นเมืองอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา ทำการเกษตรไม่ค่อยได้ผล จึงมีผลผลิตต่อไร่ต่ำมาก พื้นที่การเกษตรประมาณ 90% ของพื้นที่ทั้งหมดทำการเกษตรโดยใช้น้ำฝน เนื่องจากปริมาณน้ำในลำห้วยธรรมชาติ 2 แห่งมีน้อยมากไม่เพียงพอแก่การเพาะปลูกครอบคลุมพื้นที่การเกษตรได้ทั้งหมด เกษตรกรยังคงทำไร่เลื่อนลอยบุกเบิกพื้นที่ป่าทุกปีเพื่อหาพื้นที่เพาะปลูกใหม่สำหรับหมุนเวียนปลูกพืช ไม่มีที่ทำกินเป็นหลักแหล่ง มีชีวิตความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจนมาก

ปี 2521 มูลนิธิโครงการหลวงจึงจัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง” ขึ้นเพื่อเป็นสถานีดำเนินงานส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ มูลนิธิโครงการหลวงจึงจัดตั้ง “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง” ขึ้นบนพื้นที่ 7 ไร่ ในเขตหมู่บ้านแม่ขนินแห่งนี้ เพื่อเป็นสถานีดำเนินงานส่งเสริมอาชีพควบคู่ไปกับการ

อนุรักษ์ให้แก่เกษตรกรครอบคลุมพื้นที่ 20 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่บ้านบริวาร 4 หมู่บ้าน เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง 3 หมู่บ้าน คือหมู่บ้านห้วยกวาง น้ำซุ่ม บ่อแจ็ก และชาวพื้นเมือง 1 หมู่บ้านคือหมู่บ้านแม่ขนิน และมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารบริโภคในครัวเรือน โดยได้นำเอาเทคโนโลยีและแนวทางการผลิตตามหลักวิชาการแผนใหม่ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่
2. เพื่อส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้สูง และให้รู้จักการทำเกษตรแบบอนุรักษ์
3. เพื่อให้เกษตรกรมีที่ทำกินอย่างถาวร และยุติการทำไร่เลื่อนลอย
4. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสังคม และคุณภาพชีวิตแก่เกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

1. สภาพโดยทั่วไป

1.1 ขนาดและที่ตั้ง

ตั้งอยู่ที่บ้านแม่ขนิลเหนือหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พิกัด E480298 N2077418 มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 650 เมตร พื้นที่รับผิดชอบ 38.26 ตารางกิโลเมตร (13.277 ไร่)

1.2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่ราบเชิงเขา มีลำห้วยที่สำคัญ 2 สายคือ น้ำแม่ชนิดเหนือ และห้วยทุ่งเริง และเป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่า 35%

1.3 ลักษณะดิน

ดินเป็นดินเหนียว เกิดจาก lime stone เป็นดินด่าง (มี pH 7.0-7.2) มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง เพราะมีธาตุอาหารต่างๆ สูง ปัจจุบันได้ปรับปรุงให้มี micro organism ในดินสูงขึ้น ทำให้มี organic matter ในดินสูงขึ้นด้วย

1.4 ลักษณะภูมิอากาศ

เป็นพื้นที่ที่จัดอยู่ในเขตภูมิอากาศอบอุ่น และมีฝนปานกลาง โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย 22 องศาเซลเซียส และมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,455.5 มิลลิเมตรต่อปี

1.5 แหล่งน้ำที่สำคัญของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง

1. แหล่งน้ำธรรมชาติ ห้วยกว้างและห้วยทุ่งเริง
2. แหล่งน้ำที่ก่อสร้าง ฝาย และถังน้ำประปาภูเขา

1.6 การคมนาคม

จากตัวเมืองเชียงใหม่ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 108 สายเชียงใหม่-ฮอด มุ่งหน้าอำเภอหางดง ถึงแยกไปอำเภอสะเมิง กม.10 ให้เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 1269 ผ่านกฤษดาจารย์รีสอร์ท-บ้านกลางดอยรีสอร์ท-บ้านแม่ฮะ-บ้านปางยาง ถึง กม. 15 ให้เลี้ยวซ้ายเข้าถนน คสส. ของกรมโยธาธิการ อีก 2 กิโลเมตร(จากแยกสะเมิงถึงศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริงระยะทาง 27 กิโลเมตร)

1.7 โครงสร้างพื้นฐาน

มีไฟฟ้าใช้ทั้ง 2 หมู่บ้าน มีโทรศัพท์ใช้ 1 หมู่บ้าน มีประปาหมู่บ้าน 3 แห่ง ใช้ใน 1 หมู่บ้าน (แม่ ชนิดเหนือ) และมีประปาภูเขา 3 แห่งใช้ใน 3 กลุ่มบ้าน (น้ำซุ่ม)

2. สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

2.1 ประชากร

ประชากรในพื้นที่มีจำนวน 716ครัวเรือน 813ครอบครัว เป็นชาย 1,470 คน หญิง 1,423 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 2,893 คน
หมู่บ้านที่รับผิดชอบ

ชื่อหมู่บ้าน/ หย่อมบ้าน	หมู่ที่	เผ่า	จำนวน ครัวเรือน	จำนวน ครอบครัว	จำนวนประชากร		
					ชาย	หญิง	รวม
ห้วยผักไผ่	5	คนเมือง	38	38	39	41	80
น้ำซุ่ม	8	ม้ง	65	67	180	150	330
ห้วยกว้าง	8	ม้ง	45	68	185	143	336
ห้วยหม่อง	8	ม้ง	10	7	20	23	38
แม่ชนิดเหนือ	6	คนเมือง	68	74	127	118	245
รวม			171	249			

แหล่งข้อมูล : ข้อมูลประชากรในพื้นที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (ปี 2553)

กลุ่มงานติดตามประเมินผล ส่วนอำนวยการและวางแผน สำนักพัฒนาเกษตรที่สูง

2.2 การศึกษา

ราษฎรส่วนใหญ่คือร้อยละ 89 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ที่เหลือจบระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 10 และจบระดับอุดมศึกษา ร้อยละ 1 โดยมีโรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียน

2.3 การสาธารณสุข

ราษฎรส่วนใหญ่มีสุขภาพอนามัยดี โดยมีสถานีนอนามัย จำนวน 1 แห่ง ยกเว้นหมู่บ้านในหมู่ที่ 8 (เผ่าม้งทั้ง 3 กลุ่มบ้าน) ยังมีสภาพความเป็นอยู่ไม่ถูกสุขลักษณะ มีอัตราการเกิดสูง และมีการใช้ยาสมุนไพรในท้องถิ่นในการรักษาโรค

2.4 การประกอบอาชีพ

ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก จำนวน 84 ครัวเรือน หรือร้อยละ 46.9 รองลงมา ได้แก่ รับจ้าง จำนวน 44 ครัวเรือน หรือร้อยละ 24.3 และ อาชีพผสม จำนวน 43 ครัวเรือนหรือร้อยละ 23.6 อื่นๆ ได้แก่ รับราชการ จำนวน 7 ครัวเรือน หรือร้อยละ 3.9 และค้าขาย จำนวน 4 ครัวเรือน หรือร้อยละ 2.2

2.5 รายได้

เฉลี่ยปีละ 20,500 บาทต่อครัวเรือน จัดอยู่ในระดับยากจน โดยจำแนกรายได้เฉลี่ยของแต่ละกลุ่มคือ กลุ่มค้าขาย มีรายได้เฉลี่ยสูงสุดคือ 72,000 บาท รองลงมาคือกลุ่มทำการเกษตรเฉลี่ย 18,000 บาท และกลุ่มรับจ้างเฉลี่ย 13,600 บาท

2.6 การถือครองที่ดิน

ราษฎรหมู่บ้านแม่ขนิลเหนือ หมู่ที่ 6 มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน ได้แก่ ใบเสียบ่าษาบำรุงท้องที่ (ภบท. 5) นส.3ก และโฉนด ส่วนราษฎรหมู่ที่ 8 บ้านน้ำซุ่มซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ ยกเว้นบางบริเวณที่เป็นของนายทุน หรือคนพื้นราบมีเอกสารสิทธิ์เป็น นส.3ก และโฉนด

2.7 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินได้ดังนี้ คือ เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร จำนวน 1,813 ไร่ หรือร้อยละ 13.65 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่สาธารณะ จำนวน 24 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 และคงไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา จำนวน 9,523 ไร่หรือร้อยละ 71.72

2.8 แหล่งเงินทุน ร้อยละ 55 กู้มาจาก เอกชนหรือพ่อค้า และร้อยละ 45 เป็นของตนเอง

2.9 การรวมกลุ่มของเกษตรกร

ราษฎรมีการรวมกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำ มีสมาชิก 120 คน กลุ่มผู้ปลูกไม้ผล มีสมาชิก 176 คน กลุ่มผู้ปลูกผัก มีสมาชิก 115 คน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสมาชิก 75 คน และกลุ่มเยาวชน มีสมาชิก 30 คน กลุ่มผู้ทำแซมพู่ชะโวกาโต มีสมาชิก 38 คน และกลุ่มผู้ปลูกสมุนไพร มีสมาชิก 25 คน

2.10 ผลผลิตทางการเกษตร

- 1) พืชผัก ได้แก่ ผักกาดขาวปลี กะหล่ำปลี ยอดชาโยเต้ ลูกผักแต้ว ถั่วแขก และผักทองญี่ปุ่น
- 2) ไม้ผล ได้แก่ อะโวคาโด มะละกอบอก เสาวรสหวาน กัลย และลิ้นจี่
- 3) พืชไร่ ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ข้าวไร่และถั่วลิสง พื้นที่รวม 260 ไร่
- 4) ไม้ดอก ได้แก่ กุหลาบดอกเล็ก
- 5) พืชสมุนไพร ได้แก่ อิตาเลียนพาสเลย์ ออริกานา ตังกุย เลมอนทาร์ม โรสแมรี่ มาจอราและเลมอนบาล์ม

แหล่งข้อมูล รายงานประจำปี 2553 ฝ่ายพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง

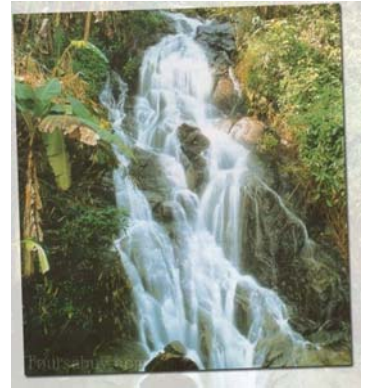
2.11 แหล่งท่องเที่ยว

- ชมแปลงอโวคาโด ณ แปลงส่งเสริมศูนย์ทุ่งเรึงเก็บเกี่ยวช่วงเดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน
- ชมแปลงผักเมืองหนาว อาทิ ยอดชาโยเต้ กุยช่ายขาว กุยช่ายดอก มีผลผลิตตลอดปี
- ชมแปลง สาคิตกุหลาบหนูในโรงเรือน กุหลาบขนาดกลาง กุหลาบขนาดเล็กออกดอกตลอดปี ชมแปลงทดสอบไม้ผลชนิดต่างๆ อาทิ อะโวคาโด เสาวรสหวาน ชมงานไม้กระถาง อาทิ กุหลาบหนู ว่านสี่ทิศ กุหลาบดอกใหญ่หลากสี สัน ณ ศูนย์เรียนรู้อะโวคาโดห้วยผักไผ่บนพื้นที่ 27 ไร่
- ชมวิถีชีวิตของชาวเขาเผ่าม้งและการละเล่นพื้นบ้าน อาทิ การเล่นลูกข่าง โยนลูกช่วง การรำแคน

- ชมศิลปะการปักผ้าของหญิงม้ง การทำเครื่องเงิน การตีมีด
- ชมประเพณีปีใหม่ม้ง จัดช่วงเดือนมกราคม
- ชมประเพณีสู้วัวควาย หรือมัดมือควาย จัดช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ

- ถ้าตัดถนน ตั้งอยู่บ้านน้ำซุ้ม ระยะห่างจากศูนย์ฯ ถึงจุดพักนักท่องเที่ยว 3 กิโลเมตร ลงเดินเท้าไปปากถ้ำอีก 300 เมตร
- น้ำตกแก้วตาซ้าง ตั้งอยู่บ้านปางยาง ระยะห่างจากศูนย์ฯ 5 กิโลเมตร ถึงจุดจอดรถแล้วเดินเท้าเข้าไปอีก 200 เมตร เป็นน้ำตกที่คงความเป็นธรรมชาติอย่างยิ่ง
- จุดชมวิวน้ำร้อนถ้ำตัดถนน มองเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของป่าเขาลำเนาไพร และทิวทัศน์ของอำเภอหางดงและสันป่าตอง อยู่ห่างจากศูนย์ฯ ประมาณ 3.5 กิโลเมตร

3. สภาพพื้นที่และทรัพยากรป่าไม้

3.1 พื้นที่ทำการเกษตร

จำแนกได้ดังนี้คือ เป็นที่สวนสำหรับปลูกไม้ผลและพืชผัก จำนวน 1,060 ไร่ หรือร้อยละ 58.2 เป็นที่ปลูกพืชไร่ จำนวน 693 ไร่หรือร้อยละ 38.2 และเป็นพืนา จำนวน 60 ไร่หรือร้อยละ 3.3

พื้นที่ปลูกไม้ผลของราษฎรหมู่ที่ 8 (น้ำซุ้ม) ได้แก่ลิ้นจี่และลำไย มีลักษณะปลูกตามเนินเขา พบว่าส่วนใหญ่ไม่มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในแปลง

3.2 พื้นที่ป่า

ที่ถูกบุกรุกเพื่อตัดไม้และเพื่อทำการเกษตรมีประมาณ 200 ไร่ หรือร้อยละ 1.5 ของพื้นที่ทั้งหมด

ผู้ปฏิบัติงาน

ผู้อำนวยการศูนย์ฯ	นายสืบศักดิ์ นวจินดา	สังกัด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
หัวหน้าศูนย์ฯ	นายสมคิด อุดรเคียนต์	สังกัด มูลนิธิโครงการหลวง
เลขาฯ/ผู้ช่วยเลขาฯ ศูนย์ฯ	น.ส.ชลลทริกา พุทธิวงศ์	สังกัด สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

สถานที่ติดต่อ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเริง บ้านแม่ขนินเหนือ ตำบลบ้านปาง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ 50230
โทร. 080-6787205 หัวหน้าศูนย์

แผนที่ภูมิประเทศ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทุ่งเจ็ง

